

Būvniecības izmaksu indeksi (BII)

1. BII un un resursu BII dinamika salīdzinājumā ar patēriņa un degvielas (pēc PCI groza) cenu izmaiņām (2005. gads =100)

Laikā no 2005. gada līdz 2011. gadam būvniecībā iezīmējas 3 attīstības periodi un atbilstoši tiem iezīmējas arī būvuzdevu izmaiņu cikliskums:

- izaugsme (2005.I – 2008.I), tsk. strauja izaugsme (sākot ar 2006.II)
- lejupslīde (2008.II-2010.I)
- stagnācija (2010.II-2011.I)
- izaugsmes atjaunošanās (kopš 2011.II)

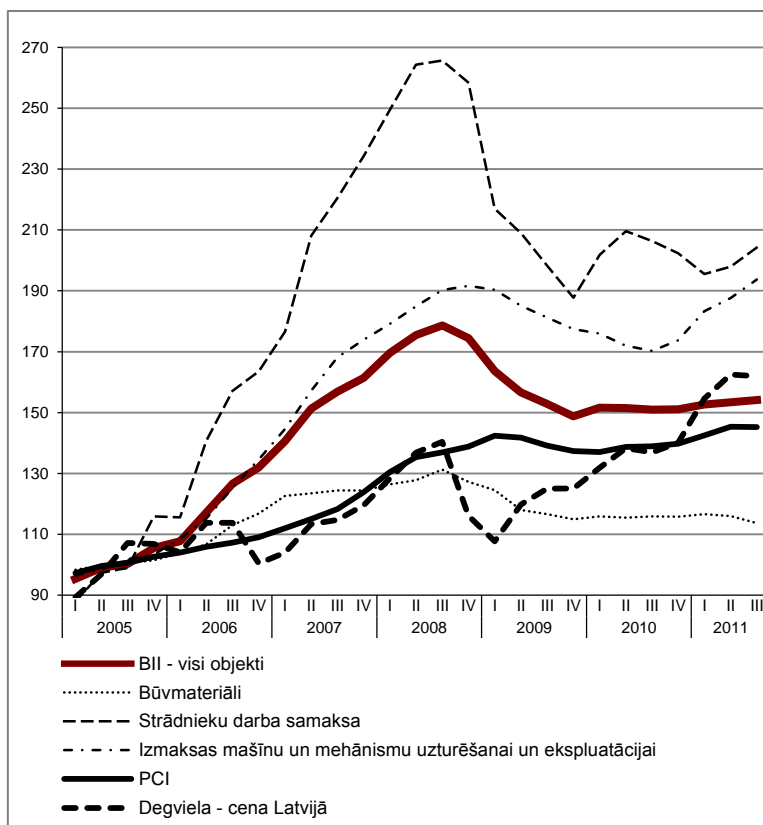
Īpaši strauji būvuzdevu pieaugums no 2006.II līdz 2008.III. Šajā periodā būvuzdevu palielinājās krietni straujākos tempos nekā patēriņa cenas. Kopējo būvuzdevu pieaugumu galvenokārt noteica strādnieku darba samaksas un izmaksu palielinājums mašīnu un mehānismu uzturēšanai un ekspluatācijai (MM izmaksas). Savukārt būvmateriālu izmaksu izmaiņas bija krietni mērenākos tempos. Šī perioda BII izmaiņas galvenokārt saistītas ar iekšējiem faktoriem, ko izraisīja būvniecības straujais pieaugums.

Lejupslīdes laikā BII vērtība samazinājās un izlīdzinājās ar PCI vidēja termiņa dinamiku, straujākais samazinājums strādnieku algām. BII dinamiku noteica iekšējo resursu cenu korekcijas.

Pēckrīzes stagnācijas un izaugsmes atjaunošanās periodā BII vērtība praktiski nemainījās. Algas pieauga nedaudz, kaut arī dinamika bija ļoti svārstīga un to drīzāk var uzskatīt par līdzsvarošanos. Savukārt MM izmaksas perioda beigās sāka atbilst degvielas cenu dinamikai, bet ar mazāku pieaugumu.

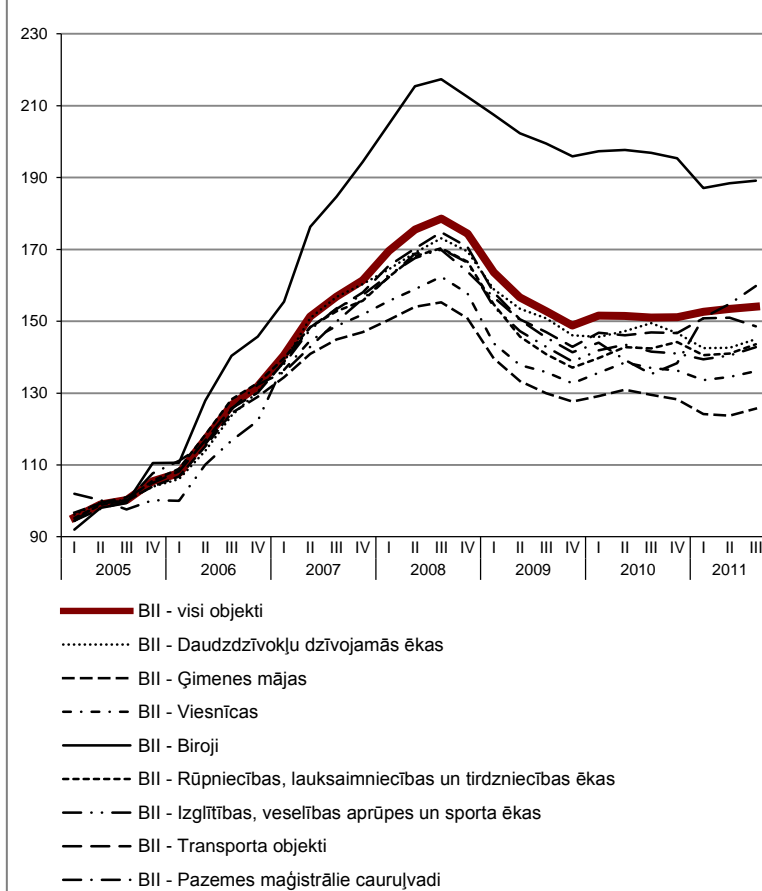
Resursu svaru struktūra kopējā būvniecības izmaksu indeksā, (%)

	2008	2009	2010
Būvmateriāli	42.8	52.6	50.8
Strādnieku darba samaksa	41.7	25.6	22.0
MM izmaksas	15.5	21.8	27.2

2. Kopējais būvniecības izmaksu indekss (BII) un būvniecības veidu BII, (2005. gads =100)

Dažādu būvniecības veidu BII dinamika caurmērā ir līdzīga, izņemot biroju būvniecība. Biroju BII izmaiņas ir bijušas ļoti būtiskas, kas krietni atšķiras no vidējiem rādītājiem un atstāj lielu ietekmi uz kopējā BII vērtību. Tāpēc izvēloties būvniecības izmaksu indeksēšanas rādītāju, labāk izmantot atbilstošā būvniecības veida BII, nevis kopējo BII rādītāju.

3. BII daudzdzīvokļu dzīvojamajām ēkām (2005. gads =100)

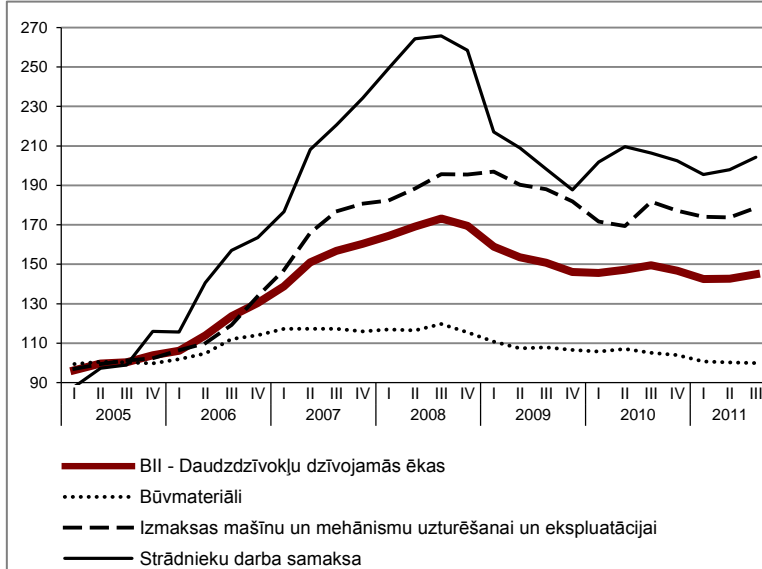
Resursu svaru struktūra būvniecības veida kompleksā indeksā (%)

	2008	2009	2010
Būvmateriāli	34.1	35.1	33.2
Strādnieku darba samaksa	32.5	27.9	28.7
MM izmaksas	33.4	37.0	38.1

Šajā grupā atšķirībā no citiem indeksiem relatīvi augsts ir MM izmaksu īpatsvars un atbilstoši zems būvmateriālu īpatsvars.

Šīs grupas komplekso indeksu lielākoties gadījumu var izmantot būvzīmju indeksācijai, jo tā resursu struktūra pa gadiem maz mainās.

2010. un 2011. gadā BII vērtība praktiski nav mainījies – ir samazinājušās būvmateriālu izmaksas (vidēji ceturksnī par 0.9%), bet pieaugušas MM izmaksas (par 0.7%). Citās būvobjektu grupās MM izmaksas ir augušas straujāk.

4. BII ģimenes mājām (2005. gads =100)

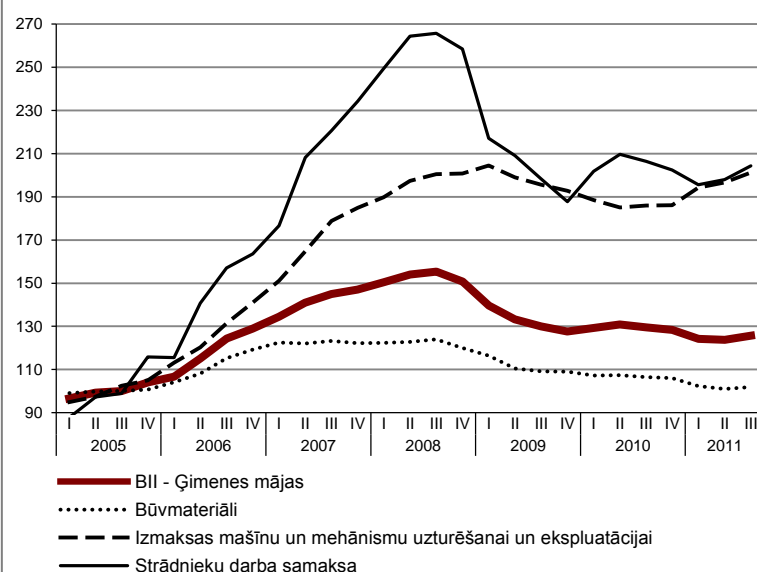
Resursu svaru struktūra būvniecības veida kompleksā indeksā (%)

	2008	2009	2010
Būvmateriāli	61.4	65.0	62.4
Strādnieku darba samaksa	35.1	31.1	33.6
MM izmaksas	3.5	3.9	4.0

Izteikti zems ir MM izmaksu īpatsvars un atbilstoši augsts būvmateriālu īpatsvars. Šis apstāklis ir galvenais, kas nosaka, ka daudzdzīvokļu dzīvojamām ēkām kompleksā BII vērtības pieaugums bija vismazākais straujās izaugsmes gados.

Arī šīs grupas komplekso indeksu lielākoties gadījumu var izmantot būvizmaksu indeksācijai, jo tā resursu struktūra pa gadiem maz mainās.

2010. un 2011. gadā BII vērtība ir samazinājusies (vidēji par 0.5% ik ceturksni) –ir samazinājušās būvmateriālu izmaksas (par 0.9%), bet pieaugušas MM izmaksas (par 1.1%). Citās būvobjektu grupās MM izmaksas ir augušas straujāk.

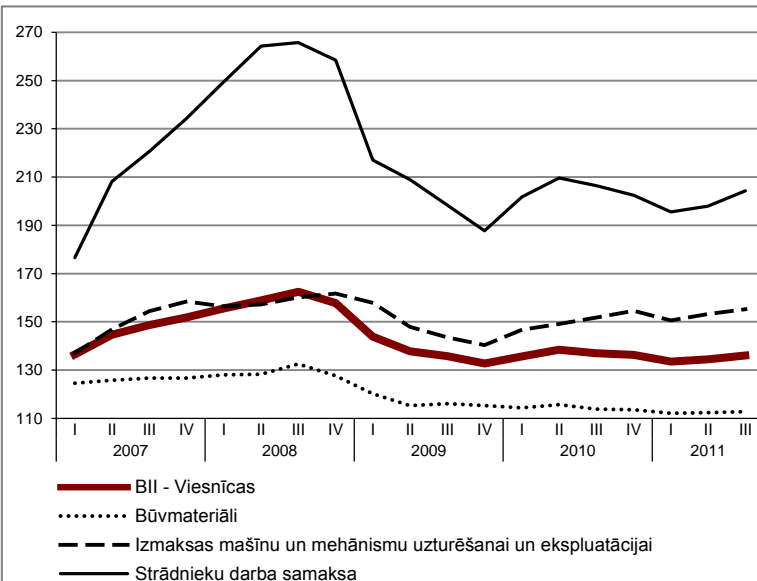
5. BII viesnīcām (2005. gads =100)

Resursu svaru struktūra būvniecības veida kompleksā indeksā (%)

	2008	2009	2010
Būvmateriāli	55.8	58.1	55.9
Strādnieku darba samaksa	32.8	29.4	29.5
MM izmaksas	11.4	12.5	14.6

Zemāks par vidējo rādītāju ir MM izmaksu īpatsvars, bet pēdējos trīs gados tas pakāpeniski palielinās. Tāpēc, izmantojot komplekso BII būvizmaksu indeksēšanai, tas jāņem vērā.

2010. un 2011. gadā BII vērtība praktiski nav mainījies – minimāli ir samazinājušās materiālu izmaksas (par 0.2% ik ceturksni), un par 0.9% pieaugušas MM izmaksas.

6. BII birojiem

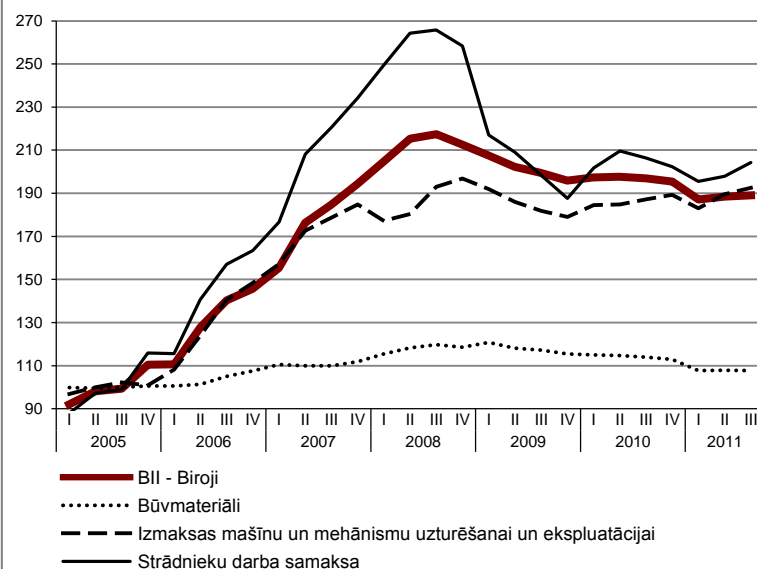
(2005. gads =100)

Resursu svaru struktūra būvniecības veida kompleksā indeksā (%)

	2008	2009	2010
Būvmateriāli	16.9	77.8	75.9
Strādnieku darba samaksa	78.6	9.0	9.3
MM izmaksas	4.5	13.2	14.8

Līdz 2009.gadam biroja modelī bija ietverts kapitālais remonts, kur strādnieku darba samaksas īpatsvars bija lielāks. 2009.gadā iepriekšējais modelis tika aizstāts ar jauna objekta (biroja) būvniecību, kur lielākais īpatsvars ir būvmateriāliem. Šī iemesla dēļ indeksa vērtība krīzes laikā izteikti nesamazinājās.

2010. un 2011. gadā BII vērtība ir samazinājusies (caurmērā par 0.7% ik ceturksni), būvmateriālu cenu samazinājuma dēļ (par 1.1%ik ceturksni).

7. BII rūpniecības, lauksaimniecības un tirdzniecības ēkām

(2005. gads =100)

Resursu svaru struktūra būvniecības veida kompleksā indeksā (%)

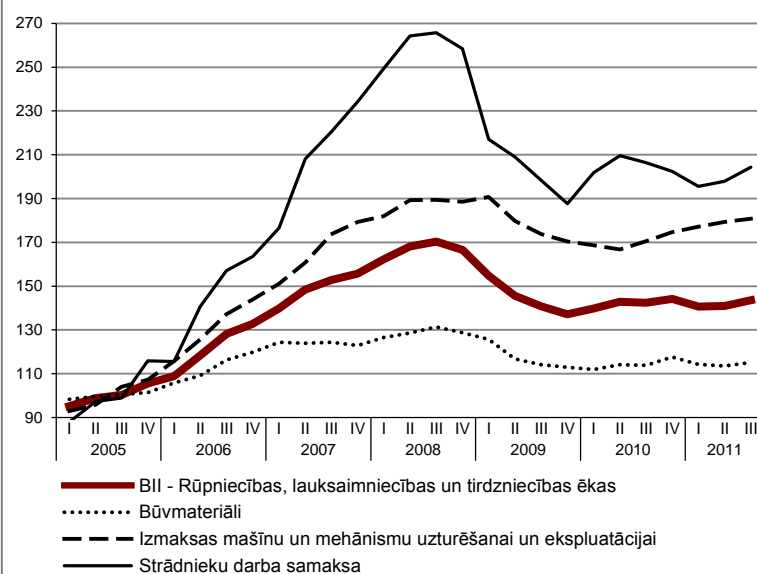
	2008	2009	2010
Būvmateriāli	52.3	52.1	50.0
Strādnieku darba samaksa	41.3	33.6	35.1
MM izmaksas	6.4	14.3	14.9

Kopš 2009.gada indeksā krietni samazinājusies strādnieku darba samaksas daļa un atbilstoši palielinājušās MM izmaksas.

2010. un 2011. gadā BII vērtība ir pieaugusi (caurmērā par 0.4% ik ceturksni), galvenokārt MM izmaksu pieauguma dēļ (par 1.2%ik ceturksni). Vienlaikus jāatzīmē, ka MM izmaksu indeksa vērtības pieaugums nebija tik izteikts, lai MM izmaksu daļa kompleksā indeksā dubultotos. Ir notikušas resursu strukturālas izmaiņas indeksa aprēķināšanas modelī.

Šī iemesla dēļ indeksācijai labāk izmantot atsevišķos resursu indeksus nevis komplekso indeksu.

Šajā būvniecības veidā 2010. un 2011. gadā pieaugušas arī būvmateriālu izmaksas, kas nav bijis raksturīgs citiem veidiem (izņemot pazemes maģistrālajiem cauruļvadiem) – par 0.5% ik ceturksni.

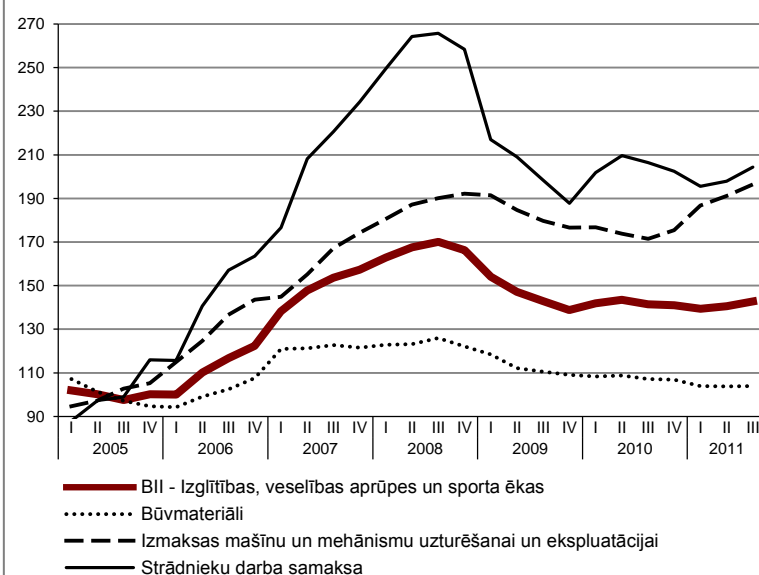
8. BII izglītības, veselības aprūpes un sporta ēkām (2005. gads =100)

Resursu svaru struktūra būvniecības veida kompleksā indeksā (%)

	2008	2009	2010
Būvmateriāli	44.5	46.4	43.9
Strādnieku darba samaksa	38.2	33.6	35.1
MM izmaksas	17.3	20.0	21.0

Indeksa resursu struktūra ir noturīga un izmaiņas galvenokārt nosaka cenu izmaiņas. Šo komplekso indeksu var izmantot kopējo būvzīmā indeksācijai.

2010. un 2011. gadā BII vērtība praktiski nav mainījies – pieaugušas MM izmaksas un samazinājušās būvmateriālu.

9. BII transporta objektiem un cenu indekss degvielai (2005. gads =100)

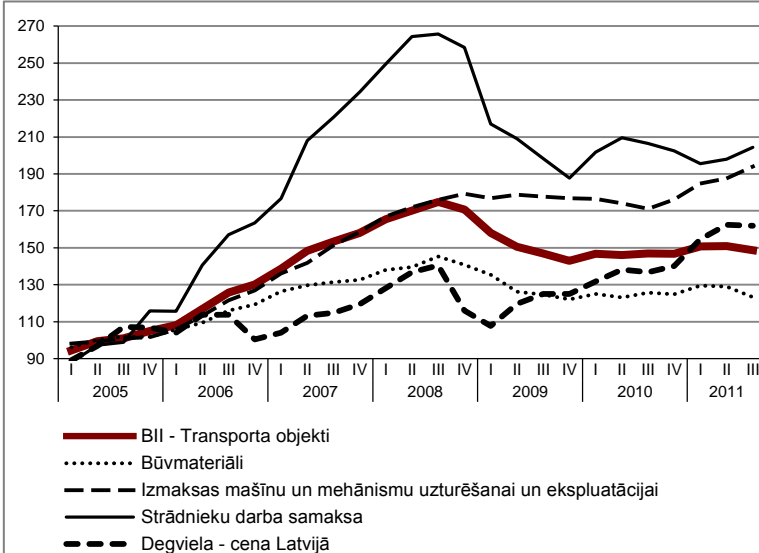
Resursu svaru struktūra būvniecības veida kompleksā indeksā (%)

	2008	2009	2010
Būvmateriāli	54.8	56.2	59.4
Strādnieku darba samaksa	32.5	28.9	19.2
MM izmaksas	12.7	14.9	21.4

Indeksu struktūrā strauji pieaugusi MM izmaksu daļa un būtiski samazinājusies darbaspēka izmaksu daļa.

2010. un 2011. gadā BII vērtība ir pieaugusi nedaudz – (caurmērā par 0.2% ik ceturksni) pieaugušas MM izmaksas un samazinājušās būvmateriālu.

MM izmaksu pieaugums šajā periodā visticamāk saistīts ar degvielas cenu palielinājumu. MM izmaksas pieauguša ik ceturksni par 1.6%, savukārt degvielas cenu izmaiņas ir bijušas par 3.5%. Tādējādi, ja MM izmaksu indeksācijai ir doma izmantot degvielas cenu izmaiņu indeksu, tad no degvielas cenu izmaiņām tikai pusi var attiecināt uz MM izmaksu palielinājumu jeb 1/10 daļu uz kopējo šo objektu būvzīmā indeksācijai.

10. BII pazemes maģistrālajiem cauruļvadiem un cenu indekss degvielai (2005. gads =100)

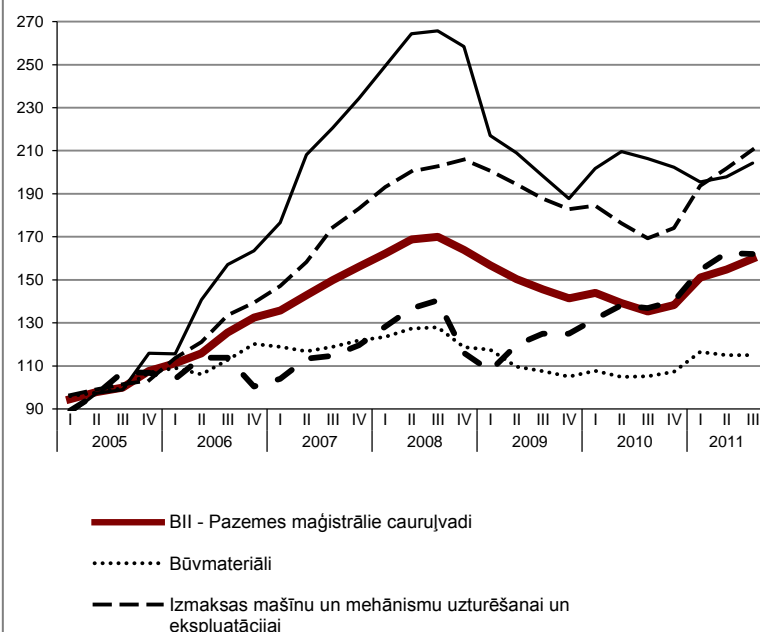
Resursu svaru struktūra būvniecības veida kompleksā indeksā (%)

	2008	2009	2010
Būvmateriāli	44.5	22.4	22.0
Strādnieku darba samaksa	28.9	9.9	10.1
MM izmaksas	26.6	67.7	67.9

2010. un 2011. gadā BII vērtība ir palielinājusies – (caurmērā par 1.8% ik ceturksni), pieaugušas ir visu resursu izmaksas.

Šajā periodā visbūtiskāk ir palielinājušās MM izmaksas (caurmērā par 2.2% ik ceturksni), pieaugušas arī būvmateriālu izmaksas (par 1.1%).

MM izmaksu palielinājumu ietekmēja degvielas cenu kāpums. Tāpat kā transporta objektu BII gadījumā, arī šajā būvniecības veidā, degvielas cenu izmaiņas nevar pilnībā attiecināt uz kopējo MM izmaksu kāpumu. Degvielas cenas tikai par 2/3 daļām ietekmē šo objektu MM indeksu un nosaka pusi no modeļa kopējā BII indeksa izmaiņām.

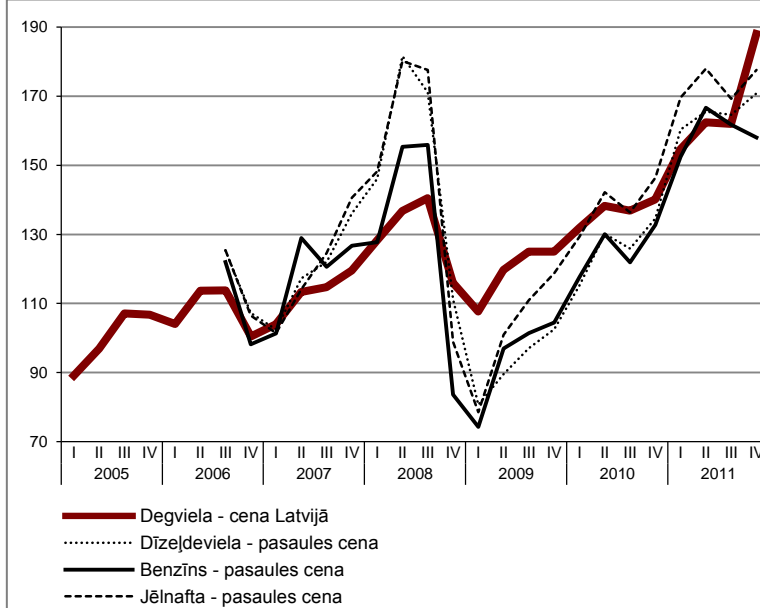

11. Degvielas cenu izmaiņas Latvijā un pasaulē (izteiktas latos) (2005. gads =100)

Kā pasaules cenas izmantoti dati no datu portāla *Index Mundi**, kas apkopo biznesa statistisko informāciju no dažādiem datu avotiem, t.sk., par naftas un to produktu cenām. Dotās naftas produktu cenas tika koriģētas ar lata un dolāra valūtas kursa indeksu, jo degvielas cenas Latvijā diezgan būtiski ietekmē arī valūtas kursa svārstības. Redzams, ka Latvijas degvielas cenu indeksa (patēriņa cenu indeksa groza vērtība) dinamika atbilst pasaules cenu dinamikai, tikai Latvijā tā svārstības ir ar mazāku amplitūdu. Tāpēc degvielas izmaksu indeksēšanai labāk izmantot Latvijas cenu indeksu.

*

<http://www.indexmundi.com/commodities/?commodity=crude-oil&months=120>

12. BII ietvērto strādnieku darba samaksas indekss un būvniecības nozarē nodarbinātā darba spēka izmaksu indekss

(2005. gads = 100)

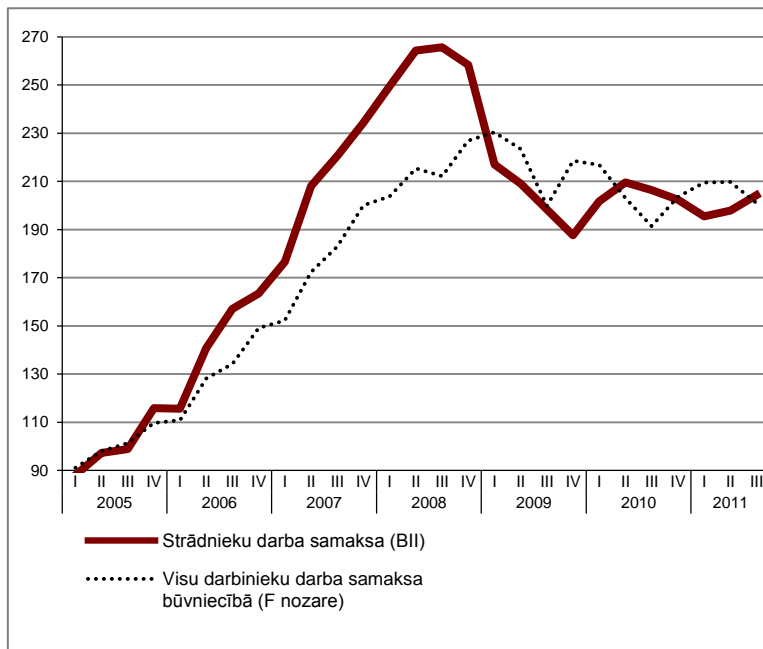
Darbaspēka izmaksu indeksācijai ir iespējams izvēlēties vienu no diviem CSP publicētajiem ceturkšņa indeksiem:

- būvizmaksu indeksā ietvērto strādnieku darba samaksas indeksu, ko aprēķina no vidējās svērtās apsekoto būvuzņēmumu bruto darba samaksas, par svariem lietojot katras būvorganizācijas pašu spēkiem izpildīto būvdarbu apjomu iepriekšējā gadā;
- būvniecības nozarē nodarbinātā darbaspēka izmaksu indeksu. Šis indekss parāda darba devēja vienas stundas izmaksu izmaiņas, nodarbinot darbaspēku ar darba laika uzskaiti. Aprēķinot darbaspēka izmaksas, svāri netiek izmantoti: darbaspēka izmaksu summu nozarē izdala ar nozarē nostrādāto stundu summu atbilstošā gada ceturksnī. Atšķirībā no būvizmaksu indeksa, rādītājs aptver visa darbaspēka, tai skaitā administrācijas izmaksas, kā arī darba devēja veiktās sociālās iemaksas.

Lai arī šo divu indeksu dinamika ir līdzīga, tomēr atsevišķos momentos pieauguma un samazinājuma līmeņi ir atšķirīgi:

- strauji pieaugot pieprasījumam būvniecībā, algas straujāk palielinās tieši būvlaukumā nodarbinātajiem strādniekiem, pārējiem darbiniekiem tik būtiski nepalielinoties;
- attiecīgi lejupslīdes periodā strādniekiem algas sarūk straujāk, bet citiem darbiniekiem tās samazinās krietni mērenāk.;
- raksturīgi, ka nozares darbiniekiem, it sevišķi, kas attiecas uz administrāciju, algas pieaug vairāk gada pēdējā ceturksnī, bet strādniekiem tās palielinās sākoties būvniecības sezonai.

Darbaspēka izmaksu indeksēšanai būvniecībā labāk izmantot strādnieku darba samaksas indeksu, ko aprēķina BII, jo tas ciešāk saistīts ar būvdarbu apjomu (tiek svērts ar izpildīto būvdarbu apjomu).

Ekonomikas ministrs

D.Pavļuts

Vīza: Valsts sekretārs

J.Pūce

02.02.2012

1444

Ušpelis

67013164, Janis.Uspelis@em.gov.lv